

Notat

Danske Fysioterapeuter
Sekretariatet

Holdningspapir vedr. patient- og pårørendeinvolvering

Danske Fysioterapeuter mener, at systematisk involvering af patienter og pårørende er et grundlæggende etisk og demokratisk princip. Samtidig er systematisk involvering en forudsætning, hvis sundhedsvæsenets ydelser skal skabe reel værdi for patienterne inden for en samfundsmæssig bæredygtig ramme.

Baggrund

Der er stadig mere fokus på, hvordan patienternes og de pårørendes ønsker og behov får en mere fremtrædende plads i sundhedsvæsenet. Det kommer bl.a. til udtryk i de mange politiske udspil og initiativer fra sundhedsvæsenets aktører¹. Fælles for dem er målet om at styrke patient- og pårørendeinvolvering.²

Der er tale om en ny praksis, hvor de sundhedsprofessionelle inviterer patienter og pårørende til at indgå i et partnerskab om at identificere symptomer og træffe beslutning om undersøgelse og behandling³. Det sker i erkendelse af, at det bedste behandlingsresultat nås, når patienternes ønsker, behov og erfaring med sygdom indgår i behandlingsforløbet.

For det første fordi effekterne af at involvere patienter og pårørende er overbevisende. Det bidrager til højere tilfredshed og færre fejl. Ydermere følger patienterne i højere grad behandlingsplanen, når de medvirker til planlægning af forløbet. Fra et økonomisk perspektiv er det interessant, at behandlingseffekten stiger og forbruget af sundhedsydelser falder, når patienterne er aktivt involverede. Sidst, men ikke mindst, rapporterer patienter, som har været involveret, højere livskvalitet.⁴

For det andet er involvering af patienter og pårørende uomgængeligt i et menneskeligt og etisk perspektiv. Det følger af fysioterapeutens respekt for patienternes personlige og kropslige integritet, selvbestemmelse og rettigheder, jf.

Dato:
Januar 2016

E-mail:
sf@fysio.dk

Tlf. direkte:
+45 3341 4659

---

¹ Fx "National strategi for styrket inddragelse af patienter og pårørende" (Regeringen, 2013), "Jo før – jo bedre" (Regeringen, 2014), "Borgernes sundhedsvæsen – vores sundhedsvæsen" (Danske Regioner, 2015) og "Fire anbefalinger til styrket patientinddragelse" (Danske Patienter, Lægeforeningen og Dansk Sygeplejeråd, 2013).

² Patient- og pårørendeinvolvering er et overordnet begreb, som anvendes synonymt med bl.a. patient- og pårørendeinddragelse, brugerinddragelse, personcentrering og patientcentrering. Involvering beskriver en aktiv proces frem for en mere passiv inddragelse af patienter og pårørende.

³ "Patientinvolvering – Et begreb med praktisk potentiale". Lomborg, K; Bregnballe V; Rodkjær LØ; Handberg, C; Ågård AS. Sygeplejersken, oktober 2015.

⁴ Videnscenter for Brugerinddragelse.

Danske Fysioterapeuters etiske retningslinjer⁵. De pårørende skal ligeledes anerkendes som værdifulde aktører i forhold til udredning og behandling og involveres efter ønske og med accept fra patienterne.

Fysioterapeutisk udredning, diagnostik og behandling sker med udgangspunkt i ICF-modellen. Det er det naturlige afsæt for partnerskab mellem fysioterapeut, patient og pårørende. I ICF-modellen er helbredstilstand dynamisk og påvirkelig af bl.a. faktorer i omgivelserne (fx pårørende) og personlige faktorer (fx livsstil og adfærd). Faktorerne kan fremme eller hæmme et udrednings- og behandlingsforløb og derfor bør fysioterapeuten forholde sig til dem i udredning og behandling af patienter⁶.

For det tredje står sundhedsvæsenet over for en række udfordringer, som forudsætter nye arbejdsformer og partnerskaber. De økonomiske ressourcer er begrænsede, flere lider af kroniske sygdomme og ny teknologi og medicin koster. Desuden forventer flere og flere patienter at have indflydelse på egen behandling, og stiller derfor andre krav til sundhedsvæsenet end tidligere. At involvere patienter og pårørende mere i udvikling af sundhedsvæsenet og fokusere på udbytte for patienterne er nogle af svarene på disse udfordringer.

Nedenfor er Danske Fysioterapeuters anbefalinger i forhold til at øge involvering af patienter og pårørende samt bud på, hvordan fysioterapeuter kan sikre, at det sker.

Anbefaling 1 – Patienter skal involveres i beslutninger om eget forløb

Patienter og pårørende skal involveres på flere niveauer. Først og fremmest individuelt, så patienter og pårørende er involveret i valg vedrørende egen behandling og forløb. Individuel involvering skal ske med respekt for patienternes og de pårørendes viden, præferencer og ressource. Denne viden skal omsættes og indgå i beslutninger om og planlægning af forløbet.

- **Involvering af patienter og pårørende skal ske på det individuelle plan i den kliniske praksis.**

Anbefaling 2 – Patienter og pårørende skal involveres på det organisatoriske plan

Ydermere skal involvering ske organisatorisk. Brugere af sundhedsvæsenet skal, som repræsentanter for patienter og pårørende, inddrages i beslutninger af betydning for organisering, udvikling og evaluering af det samlede sundhedsvæsen. Herved agerer den enkelte patient eller pårørende som talerør for en gruppe af brugere i sundhedsvæsenet. Det kan fx være fra en patient- og/eller pårørendeorganisation eller i et råd nedsat under en enkelt institution.

---

⁵ Danske Fysioterapeuters Etiske Retningslinjer, december, 2012.

⁶ "ICF og funktionsevne", fra "Håndbog i rehabilitering på ældreområdet", Sundhedsstyrelsen, 2015.

- **Involvering af patienter og pårørende skal ske på det organisatoriske plan i udvikling og tilrettelæggelse af sundhedsvæsenets ydelser og organisering.**

Anbefaling 3 – Information og viden sikrer medbestemmelse

For at opnå den bedste behandling skal fysioterapeuten stille sin viden om diagnose, prognose, mulige behandlingstiltag og -effekt til rådighed for patienter og pårørende. Fysioterapeuten skal sikre, at informationerne er tilstrækkelige og forståelige, så patienterne kan træffe beslutninger om udredning og behandling på et oplyst og informeret grundlag.

Fysioterapeuten skal respektere, at der eksisterer forskellige sundheds- og sygdomsforståelser. Derfor skal fysioterapeuten lytte til patienternes erfaringer med sygdom, ønsker og behov samt holdninger til risici, før de i fællesskab træffer valg om behandling.

- **Fysioterapeuten skal forbedre patienternes og de pårørendes mulighed for at være involverede ved at stille sin viden til rådighed og informere tilpasset den enkelte patients behov.**

Anbefaling 4 – Pårørende skal involveres med patienternes samtykke

Ved at involvere de pårørende kan behandlingen tilpasses patienternes hverdagsliv mest muligt. Det gælder især ved meget syge eller svækkede patienter, hvor de pårørende kan bidrage med værdifuld viden om det liv, patienterne har levet, og skal tilbage til.

Det er altid patienternes eget valg at involvere de pårørende⁷ i udredning, diagnostik og behandling. Regler om tavshedspligt og fortrolighed mellem patient og behandler skal overholdes.

- **De pårørende er værdifulde aktører, som kan bidrage med værdifuld viden og støtte patienterne i forløbet. Fysioterapeuten skal involvere de pårørende efter patienternes ønske og med samtykke.**

Anbefaling 5 – En særlig indsats skal gøres for at involvere alle

Fysioterapeuten skal være særlig opmærksom på, at patienter og pårørende kan have forskellige forudsætninger for at deltage i beslutninger om udredning, diagnostik og behandling.

---

⁷ Særlige regler gælder for børn, patienter som er umyndiggjort eller i forbindelse med tvangsforanstaltninger i psykiatrien.

Fysioterapeuten skal derfor i sin tilgang understøtte et princip om at skabe lige muligheder for, at patienter og pårørende kan være aktive og bidragende i behandlingsforløbet.

- **Fysioterapeuten skal skabe de bedste forudsætninger for, at alle patienter og pårørende kan være involverede.**

Anbefaling 6 – Involvering fremmer kvalitet og økonomisk bæredygtighed

Involvering må ikke være en spareøvelse. Omvendt er systematisk involvering af patienter og pårørende en metode til at højne kvalitet og tilfredshed samt innovere sundhedsvæsenets ydelser. Sundhedsvæsenet skal ledes og udvikles, så det fremmer patientoplevelen og faglig kvalitet samt økonomisk bæredygtighed. Ved at involvere patienterne får de information og viden om sygdomsprognoсе og behandling og kan dermed bedre mestre den opståede svækkelse og de nye livsvilkår.

- **Øget involvering af patienter og pårørende bidrager til en etisk og bæredygtig udvikling af et sundhedsvæsen, som leverer ydelser af høj faglig og patientoplevelen kvalitet.**

Anbefaling 7 – Brug for fælles sprog og redskaber

Der er behov for at udvikle fælles sprog og redskaber, som understøtter involvering af patienter og pårørende. Fx dialogværktøjer, som sikrer, at patienternes værdier og præferencer indgår i valg af behandling. Samt at indsatsen bliver tilrettelagt i overensstemmelse med patienternes livssituation, behov og ressourcer. Endvidere er der behov for at udvikle nye redskaber til dialog, målrettet patienter og pårørende med sproglige eller kulturelle barrierer, kognitive dysfunktioner eller lignende. Der skal sikres let adgang til opdaterede og validerede metoder fx ved Videnscenter for Brugerinddragelse.

- **Fysioterapeuten skal gøre brug af valide metoder og redskaber til systematisk at involvere patienter og pårørende. Arbejdet med at udvikle nye redskaber skal understøttes.**